

13 november 2012

DINSDAG

Den Burg, Texel

Als notaris Marjon Hoogeberg haar kantoor uit loopt, ziet ze door het raam van de wachtkamer iemand zitten die haar niet bekend voorkomt. Het is een tengere vrouw in een groene wax-coat, met halflang, donkergrijs haar. Marjon schat haar begin zeventig.

Testament, denkt ze.

‘De laatste van vandaag?’ vraagt ze aan Clara, haar secretaresse.

‘Ja, dit is de laatste.’

‘Moet ik haar kennen?’

‘Dat is de weduwe Cupido. Van die visser die indertijd verdronken is. Ze komt voor een testament.’

‘Kijk je of er kinderen zijn?’

‘Ze heeft er twee. De zoon is een Duitser, maar haar dochter is een Nederlandse. Ze is zelf Duits, trouwens. Ze werkte bij het NIOZ, het instituut voor zeeonderzoek, ze was professor of zoiets.’

‘Laat haar maar in het kantoor, ik kom zo.’

‘Neemt u me niet kwalijk dat ik u even heb laten wachten,’ zegt Marjon als ze even later haar kantoor binnenkomt. Mevrouw Cupido zit met rechte rug aan de zware donkere tafel die samen met een massieve mahonie kast de ruimte een plechtige, notariële sfeer verleent.

‘Marjon Hoogeberg.’ Ze steekt haar hand uit.

‘Anna Uelsen,’ zegt mevrouw Cupido die overeind komt en de hand drukt.

‘Wilt u uw jas niet uitdoen?’

‘Nee.’

‘Ik hoorde een andere achternaam dan ik verwacht had.’

‘U verwachtte Cupido.’

Marjon glimlacht. ‘Dat is zo. U noemde vast uw meisjesnaam.’

‘Uelsen,’ zegt Anna.

‘U wilt informatie over een testament?’

‘Ja.’

‘Dat is toch een gewichtige stap.’ Marjon kijkt Anna aan met een blik die het midden houdt tussen bemoediging en medeleven.

‘Is er een concrete aanleiding voor u om over uw testament na te denken?’

‘Ja.’

Marjon kijkt met een onderdrukte glimlach naar de twee A4’tjes die Clara voor haar heeft uitgeprint. ‘Laten we dan eens kijken wat ik voor u kan betekenen. Een testament is een vertrouwelijk document en ik neem aan dat u op de hoogte bent, mevrouw... Hoe wilt u dat ik u noem?’

‘Uelsen.’

‘Wilt u wat drinken? Ik kan mijn secretaresse vragen thee te brengen.’

‘Nee, dank u.’

‘Mevrouw Uelsen, ik wil u, waarschijnlijk ten overvloede, zeggen dat ik een beroepsgeheim heb, dat alles wat u mij vertelt tussen ons blijft. Dat klinkt een beetje formeel, maar het is belangrijk.’

‘Ik heb niets tegen formeel.’

Marjon kijkt de A4’tjes nog eens vluchtig door. ‘Clara heeft al het een en ander opgezocht. Ik zie dat u twee kinderen hebt, Lieve en Paula, is dat Lieve zonder u?’ Marjon pakt haar pen om een u toe te voegen.

‘Ja.’

‘O.’ Ze legt de pen weer neer. ‘Ik dacht even dat het een spelfout was.’

‘Het is geen spelfout, niet de uwe in ieder geval.’

‘Ik zie dat uw man Jan Cupido ooit een testament heeft gemaakt, dat uw kinderen minderjarig waren toen het ongeluk met uw man gebeurd is.’ Ze zoekt even oogcontact, gaat dan door: ‘Ik zie ook dat Paula, toen ze achttien werd, haar kindsdeel heeft opgeëist, maar dat uw zoon daar nog geen aanspraak op heeft gemaakt.’

Anna knikt.

‘U hebt een huis aan de Rede... Is dat een van die huizen aan de dijk bij het gemaal?’

‘Ja.’

‘Het huis met de boomgaard? Met de bomen die zo mooi bloeien in het voorjaar?’

‘Dat zijn kersen.’

‘Zo heerlijk om te zien. Ik fiets er wel eens langs als ze in bloei staan.’

Anna wrijft iets van haar mouw en knikt.

‘En het huis is uw eigendom? Geen hypotheek?’

‘Er is nog een beetje hypotheek,’ zegt Anna. ‘Vanwege dat kindsdeel.’

Marjon aarzelt. ‘Mag ik u vragen, is dat indertijd harmonieus verlopen? Of was het lastig tussen u en uw dochter?’

‘Het was niet harmonieus.’

‘Zit ik er ver naast als ik denk dat we daar ook de aanleiding moeten zoeken voor het feit dat u nu een testament wilt laten opmaken?’

‘Nee, dat klopt wel.’

Marjon wacht, maar er komt niet meer. ‘Wilt u me er misschien iets meer over vertellen?’ dringt ze aan. ‘De wet is in principe duidelijk. Uw kinderen zijn erfgenamen. Als u niets doet, gaat alles volgens de regels van het erfrecht.’

‘Liewe heeft de Duitse nationaliteit, ik ook. Mijn man was een Nederlander, Paula is dat ook.’

‘Dat maakt allemaal niets uit,’ zegt Marjon.

‘Ah,’ zegt Anna. Ze wacht. Als de stilte ongemakkelijk wordt,

zegt ze: 'Is dit het moment waarop ik kan zeggen waarom ik dit allemaal wil?'

Marjon kan niet voorkomen dat ze in de lach schiet. 'Dit is inderdaad het moment, mevrouw Uelsen.'

'Mijn kinderen leven met elkaar in onmin. Dat heeft niet alleen met dat kindsdeel te maken, dat gaat verder terug. Maar dat gedoe was er wel een uiting van. Ik ben nu drieënzeventig geworden, ik wil mezelf de gedachte aan ruzie na mijn dood besparen.'

'Waar bent u bang voor?'

'U weet dat mijn man op zee is verongelukt. Liewe was zes-tien, Paula twaalf. Na het ongeluk is Liewe enigszins ontspoord. Het heeft hem goedgegaan dat hij van dit eiland af kon na zijn school. Hij is naar Duitsland gegaan en daar rechercheur geworden. Paula was jonger, haar vader was alles voor haar. Zij is uiteindelijk ook weggegaan, maar ze heeft nog een tijd moeten wachten tot het zover was. Mijn zoon en dochter hebben mijn man natuurlijk ieder op hun eigen manier gemist, maar zij is daar echt door getekend. Het ongeluk is midden op de Noordzee gebeurd, de ooggetuigen hebben nooit helemaal duidelijk kunnen of willen maken wat er precies gebeurd is. En ik kon al die onzekerheid en de afwezigheid van hun vader niet voor hen opvangen. Ik kon ook niet voorkomen dat ze elkaar in de haren vlogen. Ik dacht: ze pubert tegen haar broer omdat haar vader er niet meer is. Maar er zal wel meer gespeeld hebben. Liewe is enigszins in zichzelf gekeerd.'

'In zichzelf gekeerd,' kan Marjon niet nalaten te herhalen.

'U denkt: net als zijn moeder.'

'Ja, dat dacht ik ja,' zegt Marjon. 'Neem me niet kwalijk.'

'Natuurlijk niet, u hebt gelijk.'

'Uw kinderen maken nog steeds ruzie?'

'Er is geen contact tussen die twee.'

'En u bent bang dat dat niet goed komt als u overlijdt.'

'Daar ben ik inderdaad bang voor.'

‘Met de verdeling van de erfenis?’

‘Onder andere.’

Marjon zet haar bril af en zegt: ‘Dat is naar.’

‘Ja.’

‘Kunt u zelf wel goed met uw kinderen overweg?’

‘Liewe spreek ik regelmatig. Mijn dochter veel minder. Ik heb wel tijd nodig gehad om over dat gedoe heen te komen, toen ze achttien werd en van alles begon te eisen.’

‘En hoe gaat u ermee om dat ze elkaar niet willen zien?’

‘Het weekend is voor mijn zoon. Als mijn dochter me wil komen opzoeken zal dat doordeweeks moeten.’

Er valt een stilte. Marjon kijkt toe hoe Anna, die haar blik heeft neergeslagen, haar handen gevouwen voor zich op tafel legt en zich vermant. ‘Wat raadt u me aan?’

‘Als u wilt voorkomen dat uw kinderen na uw overlijden samen uw nalatenschap moeten afhandelen, kunt u bepalen dat een executeur zich daarover ontfermt. Dat kan zelfs zo ver gaan dat die persoon alles regelt, zelfs het verkopen van het huis en het verdelen van het geld. In dat geval komen uw kinderen er helemaal niet meer aan te pas.’

‘En wie zou dat moeten zijn?’

‘Dat mag u zelf weten.’

Anna wrijft met haar rechterhand over de rug van de andere.

‘Het is ook een mogelijkheid,’ probeert Marjon, ‘om daarvoor een notaris aan te wijzen.’

Anna kijkt op. ‘Er is hier maar één notaris op het eiland.’

‘Dat klopt,’ zegt Marjon. ‘Als u dat wenst, kan ik dat executeurschap wel op me nemen. Het voordeel is dat ik van alles op de hoogte ben.’

Anna denkt na. Marjon wacht even en zegt dan: ‘Wilt u toch niet wat drinken? Dan neem ik ook even uw jas aan. Ik heb geen afspraak meer vandaag. We hebben alle tijd.’

‘Goed dan,’ zegt Anna. ‘Dank u wel.’

6 augustus 2017

ZONDAG

Icecore Drilling Station Noord-Groenland

Het onderzoeksstation dat in het noordoosten van Groenland op de ijsvlakte staat, doet vanuit de verte denken aan een enorme handgranaat die nog niet is afgegaan. Een roetzwarte koepel is het, veertien meter hoog, en de uitstulping erbovenop, die er van een afstand uitziet als de plek waar de pin eruit getrokken is, blijkt bij nadering een uitzichtpunt, waar onderzoekers naartoe kunnen klimmen om door manshoge ramen op de vier windstreken uit te kijken.

Bijna niemand gaat die trappen op, vooral omdat er niets anders te zien is dan sneeuw, die zich zonder oriëntatiepunten en zonder kleurschakeringen uitstrekt tot aan de horizon. Om de koepel heen staan een boorinstallatie, een paar sneeuwscooters, slaapbarakken, vlaggenmasten en toiletcabines.

De enkele kilometers dikke ijslaag waar het station op staat, is onderweg naar zee. Zodoende is de hele nederzetting op drift, al is dat vanwege de traagheid waarmee dat gebeurt niet te horen en niet te voelen. Zelfs niet voor de slapelozen die 's nachts, de slaapzak tot de kin dichtgeritst, naar de stilte liggen te luisteren. Ze liggen wakker, ze strijden met het daglicht dat niet wijken wil, of met dwanggedachten die komen spoken. Wie wel kan slapen droomt van warme avonden en sterrenhemels.

Ondertussen kruipt het station met alle vlaggenmasten, barakken en sneeuwscooters, met alle onderzoekers en met al het technisch, verzorgend en medisch personeel ieder uur een paar millimeter naar het noordoosten. Ook de boorinstallatie reist mee, waarmee de drillers in ploegendienst meter voor meter in de diepte doordringen om boorkernen vol ijs boven te halen voor de onderzoekers.

Door almaar dieper te boren, in steeds oudere lagen ijs, maken de drillers een reis terug in de tijd. De boorkernen die ze boven hebben gehaald, zijn in onderzoeksruimtes op volgorde neergelegd. Het is een diepgevroren tijdbalk, dik als een bovenarm, die aan wie het lezen kan het verhaal vertelt van tienduizenden jaren winter. De onderzoekers zijn uit alle hoeken van de wereld hiernaartoe gekomen om een paar maanden lang de monsters te dateren. Ze tellen de aangroei van het ijs als de ringen van een boom. Of ze analyseren de laagjes stof die als een sediment in het ijs gevangen zijn, in de hoop dat het gruis is dat door een gedateerde vulkaanuitbarsting in het verre verleden in de atmosfeer is geblazen en op de ijskap is neergedwarreld. De onderzoeksruimtes, die als ruime kelders in het ijs zijn uitgegraven, zijn vrieskoud en de onderzoekers hebben zich met laagjes omgeven: thermisch ondergoed, dikke sokken, truien, michelinjassen. Ze zijn nauwelijks van elkaar te onderscheiden.

Behalve op zondag. Dan zijn de onderzoeksruimtes verlaten en speelt het leven zich in de buik van de koepel af. Dat is de gemeenschappelijke ruimte, van de eindeloze dag gescheiden door een raamloze, zwarte huid die het kille zonlicht omzet in warmte. De michelinjassen zijn verruild voor de chicste of uitzinnigste outfit die de onderzoekers naar het station hebben weten mee te nemen. De twee koks hebben vrij, een corveepluig van onderzoekers bereidt een feestelijke lunch.

Het is 6 augustus, halftwaalf, en Ole Dansgaard, de chieftscientist van de expeditie, gaat op een stoel staan en neemt het woord. Hij houdt met twee handen een fles sekt voor zijn buik, die een beetje over zijn strakke riem hangt. Een pleister op zijn wang verbergt een scheerwond.

‘Gisteravond laat hebben de drillers een kern van anderhalve meter naar boven gehaald en ik kan jullie nu zeggen: we hebben de kilometergrens overschreden.’

Een gejoel gaat op.

‘Om precies te zijn: met de laatste boorkern zijn we doorgedrongen tot een diepte van 1007 meter in het ijs. We zijn halverwege. Een applaus voor de drillers!’

De drillers, die in een groepje bij elkaar staan, knikken in het rond.

‘Het heeft ze niet altijd meegezeten, we hebben slecht weer gehad, er ging altijd wel weer iets kapot, maar voor alle tegenvallers vonden ze een oplossing. Ze laten zich niet ontmoedigen, ze deinzen nergens voor terug, ze lachen om tegenvallers, ze boren doorrrr.’

Opnieuw applaus. De expeditieleider heft zijn armen in een poging het woord terug te krijgen. ‘En... Drillers zijn eigenzinnig, je hoeft ze niets te vertellen, je kunt dat beter ook niet proberen, zoals ik heb mogen ondervinden...’ Hij voelt aan zijn pleister.

Gelach.

‘Maar dat is niet het enige wat ik wilde zeggen, we hebben meer te vieren, er is nog een grens overschreden. Waar is Iona?’

Rondkijkend gaat hij door: ‘De analyse van het vulkaangruis in de voorlaatste kern geeft ons een precieze datering van hoe ver we zijn... Iona Grimstedt... waar ben je? Iona? Is Iona er niet?’

Iona, aan het oog onttrokken door twee stevige glaciologen uit Canada, doet een stap naar voren en maakt met gespreide armen een kniebuiging.

‘Ah, daar ben je... Iona heeft in de voorlaatste kern het tefra in het ijs herleidt tot de uitbarsting van de Torfajökull, dan zijn we dus doorgedrongen tot... wanneer was die uitbarsting ook alweer precies, Iona?’

‘55 komma 4,’ zegt Iona.

‘...bijna vijfenvijftigehalfduizend jaar geleden. We zijn dus ook, zeker met de boorkern van vannacht, ruim door de 50.000 jaargrens heen.’

Ook dit nieuws, waarvan iedereen eigenlijk al op de hoogte was, wordt met welwillend gejoel begroet. De chieft scientist

houdt zijn fles sekt omhoog, de drillers en Iona komen op zijn uitnodiging naar voren, nemen een glas aan, de kurk vliegt door de koepel en even later poseert Iona met een halve cirkel van drillers om zich heen voor de fotograaf die door *National Geographic* is ingevlogen om een fotoreportage te maken van het wel en wee op de basis. De drillers hebben zich met hun spijkerbroeken, T-shirts en houthakkershemden onttrokken aan het kledingvoorschrift voor de zondag, waardoor Iona er in haar zwarte galajurk met een roomwitte sjaal om haar blote schouders, des te pregnanter bij afsteekt.

Dan zijn er opeens meer flessen sekt en knallen er opnieuw kurken. De expeditieleider wordt door een Zwitserse klimatoloog van de stoel af geholpen.

Na een halfuur – het gezelschap is inmiddels aan tafel gaan zitten om te eten – staat Iona met een blik op de klok boven de deur naar de keuken op en loopt naar de huismeester.

‘Ik kon om twaalf uur bellen, toch? Mijn dochter is jarig, ik heb beloofd te bellen om vier uur. Háár tijd dan.’

‘Zeker,’ zegt hij. ‘Hij ligt klaar. In het kantoortje.’

Maar als Iona het kantoortje binnen wil gaan, blijkt de enige telefoon van de basis bezet te zijn. Er is op de ijskap geen ontvangst voor een mobiele telefoon. Wie dringend moet bellen kan dat alleen maar doen met de satelliettelefoon. En die telefoon is in gebruik, door de fotograaf.

Iona aarzelt, kijkt op de klok, duwt de deur dan toch verder open.

De fotograaf wendt zich van haar af, hij dempt zijn stem. Dan vraagt hij Iona of ze buiten wil wachten.

Ze sluit de deur, kijkt nog een keer op de klok, duwt de deur dan weer open. ‘Two minutes,’ zegt ze zacht en ze trekt de deur weer dicht, maar niet helemaal. Zo staat ze te luisteren, eerst met haar ogen op de klok, maar dan dwaalt haar aandacht af. Ze trekt haar schouders een beetje op, slaat haar blik neer en wacht.

Als na vijf minuten de deur opengaat en de fotograaf haar de telefoon overhandigt, glimlacht ze, neemt de telefoon over, gaat het kantoortje binnen en trekt de deur achter zich dicht.

Om halfeen is de maaltijd afgelopen. De huismeester, die naar buiten is geweest, verheft bij binnenkomst zijn stem: 'Mag ik uw aandacht? Iedereen? Er komt een white-out opzetten. Niemand alleen naar buiten.'

Alle aanwezigen kennen de regels, ze zijn hun bij aankomst op de basis ingeprent; bij een white-out, oftewel dichte mist waarin van het ene op het andere moment hemel en aarde niet meer van elkaar te onderscheiden zijn en het zicht beperkt is tot een paar meter, mag niemand alleen buiten rondlopen. Het beste is binnenblijven en wachten tot het opklaart, of desnoods met zijn tweeën de gemarkeerde paden gaan van de koepel naar de boorsite, de toiletten of de slaapbarakken.

'Is iedereen binnen?' De huismeester kijkt rond, klopt dan op de deur van het kantoortje en duwt hem open. 'Iona?'

Maar Iona is niet in het kantoortje. De telefoon ligt op de ladder. Hij doet de deur weer dicht, kijkt om zich heen. 'Heeft iemand Iona gezien?' En dan wat luider: 'Heeft iemand Iona Grimstedt gezien?!'

Het wordt stil. Niemand heeft Iona gezien.

'Heeft iemand haar naar buiten zien gaan? Heeft ze tegen iemand gezegd waar ze naartoe ging?'

Niemand heeft haar naar buiten zien gaan, ze heeft tegen niemand iets gezegd.

Dan gaat alles snel. De huismeester deelt een paar korte bevelen uit, een kleine troep vast personeel trekt de jassen aan, ook de arts gaat mee. De onderzoekers moeten binnenblijven. De fotograaf, die ook zijn jas aantrekt, wordt tegengehouden.

'Binnenblijven,' zegt de huismeester.

Na een paar minuten, waarin duidelijk wordt dat Iona niet in

haar barak is, noch in een van de toiletten, noch in de onderzoeksruimte, worden er sneeuwscooters gestart. De fotograaf is er nog net op tijd bij om vast te leggen hoe de scooters oplossen in de mist.